

Finansdepartementet

Vår dato: 04.02.2020

Deres dato: 04.11.2019

Vår referanse: 25035

Deres referanse: 19/4419

Hørings svar - NOU 2019: 18 Skattlegging av havbruk

Sjømat Norge viser til høringsbrev fra Finansdepartementet 4. november 2019, hvor departementet inviterer høringsinstansene til å kommentere NOU 2019: 18 *Skattlegging av havbruk*. I det følgende vil vi legge fram våre standpunkt og kommentarer til utredningen og forslagene fra utvalget.

Sjømat Norge er den største landsforeningen for sjømatnæringen, og organiserer blant annet en stor del av de norske havbruksselskapene og tilhørende bransjer, inkludert leverandørselskaper til oppdrettsnæringen. Vi har nærmere 700 medlemsbedrifter, og disse representerer over 14 000 årsverk.

Vår visjon er at den norske sjømatnæringen skal være en globalt ledende produsent av sunn mat. Vi skal levere sjømat, marine ingredienser, produksjonskompetanse og teknologi i verdensklasse. Gjennom bærekraftig produksjon og innovasjoner skal norsk sjømatnæring være Norges viktigste bidrag til å nå FNs bærekraftsmål.

Vi mener at det gjennom riktige rammebetingelser, teknologisk utvikling og store investeringer vil være mulig å doble den norske verdiskapingen fra sjømat fram mot 2030. Gjennom vår strategi *Sjømat 2030 Et blått taktskifte* har næringen forpliktet seg til tydelige ambisjoner basert på FNs bærekraftsmål. For å innfri disse målene må det gjennomføres store investeringer. Investeringsbehovet er estimert til å være på rundt 10 milliarder kroner årlig frem mot 2030 for å gi en dobling av næringen, og vil deretter øke opp mot 80 milliarder kroner fremover mot 2050 for å sikre en femdobling¹.

En slik utvikling vil skape en rekke nye arbeidsplasser i og rundt sjømatnæringen, økt matproduksjon og større skatteinnbetalinger gjennom det ordinære skatte- og avgiftssystemet. Veksten i årene fremover må være bærekraftig, og det er bakgrunnen for at Sjømat Norge har knyttet våre mål og tiltak for næringen opp mot FNs bærekraftsmål. Akvakultur vil spille en sentral rolle for fremtidens matforsyning globalt, og kan levere sunn og proteinrik mat produsert med lave klimautslipp.

¹ Misund og Tveterås (2019) *Et blått taktskifte - Samlede behov for investeringer mot 2030 og 2050*. Rapport utarbeidet for Sjømat Norge <https://sjomatnorge.no/wp-content/uploads/2019/04/BI%C3%A5tt-Taktskifte-Investeringsbehov.pdf>

1. Sammendrag

Sjømat Norge mener NOU 2019: 18 Skattlegging av havbruk har store svakheter når det gjelder vurderingen av den internasjonale konkurransesituasjonen, havbruksnæringens mobilitet og hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker investeringer, sysselsettingen og industrialiseringen av havbruksnæringen i Norge.

Sjømat Norge støtter i hovedsak mindretallet i utvalget bestående av representantene fra NHO, LO og KS. **Mindretallets forslag om å videreføre og styrke Havbruksfondet vil etter vårt syn legge til rette for utvikling og vekst, og samtidig gi vertskommunene mer stabile og forutsigbare inntekter.** Ved å kombinere inntekter fra salg av vekst med en ordning hvor næringen betaler arealleie, vil ordningen bli mer solid. Fordelingsnøkkelen for Havbruksfondet bør videreføres (70% av inntektene til vertskommunene, 10% til vertsfylkene og 20% til staten). Sjømat Norge og vertskommunene, representert gjennom Nettverk for fjord og kystkommuner (NFKK), er enige om at arealleien kan utformes som en avgift basert på den faktiske produksjonen, og bør ligge på et nivå mellom 25 og 35 øre per kilo produsert laks og ørret.

Havbruksnæringen i Norge er en verdensledende næringsklynge. Samtidig har konkurransen globalt tiltatt og alt tyder på at dette vil forsterkes i årene fremover. **Ny teknologi medfører at lakse- og ørretproduksjon kan skje på en kostnadseffektiv måte både lenger til havs og på land, og gjør at fortrinn vi har hatt i Norge svekkes.** Det er også en betydelig vekst i investeringene basert på dagens havbruksteknologi i andre land. Laks og ørret er utsatt for sterk konkurranse fra andre matvarer og proteinkilder. Norge bør føre en offensiv politikk som sikrer at næringen kan realisere målet om økt verdiskaping og sysselsetting. I lengden er dette også den beste løsningen for å øke skatteinntektene.

Flertallet i Havbruksskatteutvalget undervurderer mobiliteten i havbruksnæringen, og baserer sitt forslag om en grunnrenteskatt på gale premisser. **Flertallets forslag vil være sterkt vridende på investeringer i næringen i Norge, og er ikke en nøytral skatt.**

Det er ikke riktig at tillatelser tildelt før 2018 er solgt til en svært lav pris. Korrigeret for kravene som har blitt stilt, så har tillatelsene blitt priset nokså tett på de til enhver tid gjeldende markedspriser. Tillatelser tildelt vederlagsfritt i perioden før dette må vurderes ut fra myndighetenes klare ønske om at private eiere og kapital tok risikoen ved å utvikle næringen. **Over 90% av dagens tillatelser har blitt omsatt til markedspris i annenhåndsmarkedet en eller flere ganger etter opprinnelig tildeling.** Utvalgets beregninger av "grunnrente" i havbruksnæringen er heftet med betydelige metodiske svakheter.

Havbruksnæringen er en viktig del av løsningen på de globale bærekraftsutfordringene. Det kreves store investeringer i ny teknologi for å realisere ambisjonen om økt produksjon av bærekraftig sjømat. Skattesystemet må legge til rette for innovasjon og utvikling av næringen i Norge, slik at næringen kan styrke sin globale konkurranseposisjon med utgangspunkt langs kysten. **Sjømat Norge vil på det sterkeste advare mot å innføre en skattemodell som uten tvil vil flytte investeringer og arbeidsplasser bort fra kystdistriktene i Norge og ut av landet.**

2. Oppsummering av våre mest sentrale punkter

I dette kapitlet presenterer Sjømat Norge våre mest sentrale merknader til Havbruksskatteutvalgets rapport, og i de etterfølgende kapitlene kommer vi nærmere inn på de enkelte punktene.

Havbruksnæringen i Norge har hatt en formidabel utvikling siden næringens begynnelse på slutten av 1960-tallet. Potensialet er stort for videre vekst og utvikling i Norge, men det krever at næringen har konkurransedyktige rammevilkår i en global konkurranse som blir stadig sterkere. Rammevilkårene i Norge må sikre konkurransekraft og godt fungerende kapitaltilgang i global konkurranse i markedene, mot andre proteinkilder og andre produksjonsland og produksjonsmetoder.

Bakgrunn for nedsettelse av utvalget

Bakgrunnen for at Stortinget ba om en offentlig utredning var diskusjonen om hvordan vertskommunene kunne sikres stabile og forutsigbare inntekter, og hvordan en slik skattlegging påvirker næringens konkurransekraft. Mandatet som ble gitt til utvalget avvek fra dette og var fokusert på statlig skattlegging. Utvalget svarer dermed ikke på et sentralt element i Stortingets bestilling.

Sjømat Norge støtter mindretallet

Sjømat Norge støtter mindretallet i utvalget bestående av representantene fra NHO, LO og KS. Disse representantene avviser forslaget fra flertallet om å innføre en statlig grunnrentebeskatning av havbruksnæringen. Mindretallets forslag om å videreføre og styrke Havbruksfondet vil etter vårt syn gi vertskommunene mer stabile og forutsigbare inntekter, samtidig som forslaget bidrar til å sikre havbruksnæringens internasjonale konkurransekraft og gir rom for nødvendige bærekraftinvesteringer for å styrke og utvikle næringen i Norge. Dette er i tråd med Stortingets bestilling.

Sjømat Norge mener at dagens fordelingsprofil fra Havbruksfondet i hovedsak bør videreføres slik at 70% av inntektene går til vertskommunene ut fra deres andel av klarert lokalitetsbiomasse, 10% går til fylkene etter samme nøkkel og 20% til staten. Ved å kombinere inntekter fra salg av vekst med en ordning hvor næringen betaler arealleie, vil Havbruksfondet bli mer robust og mindre avhengig av vekst i næringen. Sjømat Norge og vertskommunene representert gjennom Nettverk for fjord og kystkommuner (NFKK) har en felles posisjon om at en slik avgift kan ligge på et nivå mellom 25 og 35 øre per kg produsert fisk. Dette harmonerer blant annet med representantforslag som tidligere har blitt fremmet i Stortinget. Faren med en slik ordning er at den øker kostnadene, og dermed kan være utfordrende i perioder med svake økonomiske resultater i havbruksnæringen. For å ta høyde for dette bør det etableres en mekanisme som sørger for at avgiften ikke kreves inn i perioder hvor markedsprisen er lavere enn produksjonskostnadene. Etter vårt syn kan det også vurderes om midlene i Havbruksfondet bør fonderes og utbetales over tid, slik at inntektene til kommunene blir mer forutsigbare.

Havbruksnæringen er ikke stedbunden

Lakse- og ørretnæringen er en av få næringer hvor hele verdikjeden er lokalisert i Norge og hvor Norge behersker hele verdikjeden. I dag importeres mye av råvarene til fiskeføret, men fremtidig utvikling av alternative foringredienser basert på marine råvarer eller norsk skogbruk har et betydelig potensial for ytterligere verdiskaping og ringvirkninger i Norge.

Norge har i dag en verdensledende næringsklynge innenfor havbruk. Samtidig har konkurransen globalt tiltatt både i markedene og produksjonen, og dette vil forsterkes i årene fremover. Ny teknologi medfører at lakse- og ørretproduksjon kan skje på en kostnadseffektiv måte både lenger til havs og på land. Dette gjør at fortrinn vi har hatt i Norge blir svekket. Det er også en betydelig vekst i investeringene basert på dagens havbruksteknologi i andre land. Laks og ørret er heller ikke skjermet mot konkurranse fra andre matvarer og proteinkilder. Norge bør derfor føre en offensiv politikk som sikrer økt verdiskaping og sysselsetting i næringen. Politikken bør også forsterke Norges posisjon som ledende næringsklynge innen havbruk globalt. Dette er også den beste løsningen for å skape større skatteinntekter over tid.

Sjømat Norge understreker at lakse- og ørretproduksjon ikke kan vurderes som en stedbunden næring. Tvert om øker mobiliteten raskt. På dette området, som er et avgjørende premiss for en grunnrenteskatt, så tar flertallet i Havbruksskatteutvalget rett og slett feil. Havbruksnæringen er i høyeste grad mobil, og den teknologiske utviklingen har åpnet for en omfattende oppbygging av ny produksjonskapasitet globalt. Denne feilslutningen innebærer en kritisk undervurdering av den internasjonale konkurransedimensjonen, og gjør at forslagene fra flertallet hviler på premisser som ikke samsvarer med virkeligheten.

Blått taktskifte

Sjømat Norge har på vegne av havbruksnæringen utformet tydelige mål på miljø- og bærekraftsområdet. Disse målsettingene bygger som allerede nevnt på FN's bærekraftsmål. Skattepolitikken må innrettes slik at næringen har evne til å gjennomføre store og nødvendige investeringer i årene som kommer. Dette vil være positivt både fra en miljømessig vurdering, og også med tanke på vår samfunnskontrakt om å sikre stor næringsaktivitet langs hele kysten.

Konvensjonelt, sjøbasert havbruk har lave klimaavtrykk, men også næringer med lave utslipp må strekke seg mot ytterligere reduksjon av egne utslipp. Havbruksnæringen jobber derfor med utvikling av nye føringredienser som kan erstatte plantebaserte råvarer som soya, raps mv. Det gjennomføres for tiden en storstilt elektrifisering av havbruksanleggene, det vil bli stilt krav til transport til markedene og overgang til nye energiløsninger på havbruksfartøylene. I tillegg skal næringen lokalt bidra til å redusere påvirkningen på økosystemet. Dette er også krav som vi forventer at markedene vil i tiltakende grad vil stille i tiden fremover. Vi må innfri disse målene på bærekraftsområdet for at den norske næringen også i fremtiden skal være verdensledende. Dette forutsetter at næringen har økonomisk evne til å gjennomføre slike investeringer.

Havbruksnæringen er i dag av stor betydning for sysselsetting og industriutvikling langs kysten. Ettersom næringen er lokalisert langs hele kysten er vi også en næring som sterkt bidrar til å opprettholde bosettingen. Økte investeringer på miljøområdet vil også være positivt for å sikre høy industriell og økonomisk aktivitet i hele landet. Sjømat Norge mener dette er en vesentlig del av vår samfunnskontrakt, og også en viktig del av havbrukets sosiale bærekraft.

Lokal aksept for næringsvirksomhet er avgjørende

Sjømat Norge vil også trekke fram at det generelt er en tendens til redusert aksept for tiltak i naturen. Lokal legitimitet er avgjørende for næringsutvikling. Dette gjelder ikke minst for havbruksnæringen som nyttiggjør synlige lokaliteter i kystsonen. Dette er installasjoner som kan fjernes, og de utgjør ikke varige inngrep. Lokal aksept og støtte er like fullt svært viktig. Den beste løsningen for å sikre lokal aksept er knyttet til at næringen skaper arbeidsplasser og investeringer lokalt. I tillegg bør skattepolitikken innrettes slik at den kommer kystsamfunn som legger til rette for havbruksnæringen gjennom tildeling av lokaliteter og utvikling av infrastruktur til gode. Dette var tanken bak Havbruksfondet, og denne tilnærmingen er like aktuell i dag.

Sjømat Norge advarer mot flertallets forslag om å overføre inntektene fra salg av vekst til staten, og at inntektene til vertskommunene skal bli utjevnet gjennom kommunenes inntektssystem. Dette vil, i kombinasjon med at en statlig grunnrenteskatt, tappe kystens næringsliv for kapital, flytte provenyinntektene fra vertskommunene til staten og ikke minst bidra til å svekke den lokale aksepten for havbruksnæringen.

Omlegging av skattesystemet utfordrer industripolitiske og regionalpolitiske målsettinger

Sjømat Norge registrerer at flertallet i Havbruksskatteutvalget bygger på hovedprinsippene fra NOU 2014: 13 *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*, og at de tar sikte på å øke skatleggingen av stedbundne næringer for blant annet å kunne redusere selskapsskatten ytterligere. Kapitalbeskatningsutvalget gjennomførte imidlertid ingen nærmere vurdering av en slik skatteomlegging, hvilke næringer som skulle omfattes eller hvordan den eventuelt skulle utformes. Sjømat Norge vil peke på at en slik omlegging av skattepolitikken vil bidra til en betydelig endring av skattebyrden i disfavør av en rekke distriktsnæringer, og det vil svekke næringer som har kraft til å være motorer for utvikling av norsk industri. Sjømat Norge mener dette står i direkte motstrid til regjeringens nærings- og distrikts politiske strategier².

Sjømat er viktig for folkehelsen, klima og miljø - både lokalt og globalt

Det internasjonale arbeidet blant annet i FNs Global Compact og Høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi, som norske myndigheter har vært en sentral drivkraft for, peker i samme retning. Vi må produsere mer mat i havet for å kunne løse utfordringene knyttet til klimaendringer. Dette må skje gjennom økt produksjon fra bærekraftig havbruk og velregulerte fiskerier. Høynivåpanelet har i sine rapporter fremhevet havnæringene som en sentral bidragsyter for å kunne nå klimamålene i Parisavtalen, og spesielt sjømat som en sektor som kan bidra mest innen 2030 – altså på kort og mellomlang sikt. En viktig grunn til dette er at det er mulig å oppskalere produksjonen basert på eksisterende teknologi.

Norge har en lang kystlinje og store havområder, og har dermed mulighet til å øke matproduksjonen i havet betydelig - med verdensledende teknologi. Vi har gode forutsetninger for fiskeoppdrett, ikke minst av laks og ørret. Dagens globale matvareproduksjon på land har både naturgitte begrensninger (areal) og

² Meld. St. 5 (2019–2020) *Levende lokalsamfunn for fremtiden*

klimamessige begrensninger (ferskvannsbehov). Vekst innenfor havbruk vil bidra til at Norge kan produsere mer bærekraftig mat til en stadig økende befolkning globalt. Som havnæringens motor, kan kunnskap og teknologi fra laksenæringen også bidra til vekst for andre arter som kan dyrkes i havet.

Et globalt marked for leverandørindustrien

Internasjonalt trenger vi en stor økning av matproduksjon i havet. Norge har en verdensledende næringsklynge som dekker hele verdikjeden. Vi har et unikt forsknings-, kompetanse- og teknologimiljø, en leverandørindustri som kan vokse med utvikling av havbruk globalt.

På global basis representerer også den nødvendige økningen i matproduksjon i havet et marked for norsk næringsliv. Utgangspunktet i en innovativ og utviklende oppdrettsnæring er en forutsetning for at leverandørindustrien i Norge skal kunne lykkes internasjonalt.

Tillatelser er solgt til markedsmessige priser

Et viktig premiss i flertallets vurdering synes å være at lakse- og ørretnæringen har fått tillatelsene gratis eller til svært lav pris. Dette er direkte feil. Siden årtusenskiftet har tillatelser blitt solgt fra myndighetene. Korrigert for krav som har fulgt disse tillatelsene, så har de vært priset nokså tett på den til enhver tid gjeldende markedspris. Tillatelser tildelt vederlagsfritt i perioden før dette må vurderes ut fra myndighetenes klare ønske om at private eiere og kapital tok risikoen ved å utvikle næringen. Over 90% av dagens tillatelser blitt omsatt i annenhåndsmarkedet en eller flere ganger etter opprinnelig tildeling. Staten har også selv vært en sentral aktør i denne handelen. Dette er transaksjoner utvalgets flertall ikke vil skjerme, og Sjømat Norge mener dette er grovt urimelig.

Flertallets forslag reduserer investeringsviljen dramatisk

Sjømat Norge mener at flertallets forutsetning om at en statlig grunnrenteskatt vil virke nøytralt, ikke er riktig. Sjømat Norge er faglig uenig i flertallets forslag til grunnrentebeskatning fordi forslaget bryter klart med en rekke kriterier som må være på plass for å sikre investeringsnøytralitet. Vi mener at skattemodellen:

1. ikke sikrer investeringsnøytralitet ettersom havbruk raskt går mot å bli en internasjonalt mobil næring
2. er vanskelig å gjøre treffsikker (mot grunnrenten) fordi oppdrettsfasen inngår i en lang og tett integrert verdikjede der samme selskap dekker mange trinn i produksjonen
3. ikke tar høyde for allerede betalte vederlag for tillatelser som er å anse som en alternativ grunnrenteskatt
4. legger til grunn feil metode for beregning av friinntekt
5. ikke sikrer symmetri i den skattemessige håndtering av overskudd og underskudd.

Havbruksnæringen har investert betydelig beløp i Norge de senere år, både i produksjonstillatelser (MTB), produksjonskapasitet og innovasjon. Disse investeringene har bidratt til betydelige ringvirkninger i kystområdene og har vært avgjørende for å realisere bedre vaksiner, bedre fôr, innovasjon innenfor ikke-medikamentell lusebehandling og nye produksjonsmetoder. Dette har igjen bidratt til å gjøre Norge

verdensledende på oppdrettsteknologi, som eksporteres internasjonalt og skaper arbeidsplasser og verdier for Norge.

Investorer og selskaper vil investere der forventningen til den risikjusterte avkastningen etter skatt er høyest. Dersom lønnsomheten ved å investere i Norge reduseres, vil kapitalen i de globale oppdrettsselskapene i større grad allokere til andre produksjonsland, og investorer vil allokere kapital til andre bransjer. For å oppnå et investeringsnøytralt skatteregime foreslår flertallet i Havbruksskatteutvalget en fradragmodell som tilsvarer en normalavkastning på rundt 4%. Lakseoppdrett er en syklisk bransje med store svingninger i lønnsomhet, og det er åpenbart at investeringer innen havbruk i Norge, hvor historien viser høy volatilitet og risiko, ville vært kraftig redusert med 4% avkastning. Et slikt system vil ikke være i nærheten av å være et investeringsnøytralt regime slik som flertallet i utvalget mener. Kapital vil allokere til andre produksjonsland og andre bransjer, og prosjekter med lav forventet lønnsomhet eller høyere risiko vil ikke bli gjennomført. Det er åpenbart at en rekke innovasjons- og utviklingsprosjekter ikke vil bli realisert dersom prosjektets avkastning etter skatt halveres (som er resultatet av 40% særskatt). Med andre ord; investeringer og vekst knyttet til innovasjon og utvikling vil bli kraftig hemmet av forslaget fra utvalgets flertall.

Flertallets forslag vil ha svært negative konsekvenser

Erfaringer fra andre næringer og praktisk innsikt i produksjons- og investeringsbeslutninger viser med all tydelighet at flertallets forslag vil ha omfattende negative konsekvenser for havbruksnæringen og kystsamfunnene. Investeringer i innovasjon og ny teknologi vil stoppe opp, og veksten i næringen vil raskt stagnere. Videre vil de positive ringvirkningene fra havbruksnæringen vi har sett de siste årene reduseres dramatisk. Forslaget vil true arbeidsplasser i Norge, spesielt i distriktene, og vil svekke økonomien i vertskommunene. Også leverandørindustrien vil rammes gjennom redusert etterspørsel og bortfall av viktige utviklingsoppgaver. Forslaget vil innebære en omfattende vridning av investeringene mot andre produksjonsformer og produsentland, og bidra til at den norske havbruksnæringen ikke får tatt ut sitt potensial. En slik utvikling vil også svekke næringens evne til å gjennomføre fremtidsrettede investeringer på bærekraftsområdet. Det vil også svekke industrielle investeringer i andre kystbaserte næringer ettersom en stor del av overskuddet fra laksenæringen har blitt reinvestert i tilgrensende næringer. Vi frykter også at flertallets forslag vil bidra til stagnasjon og nedbygging av en matproduksjon med svært lave klimautslipp, til fordel for mer energikrevende produksjonsformer. Dette samsvarer ikke med våre internasjonale klimaforpliktelser.

Utvalgsflertallets forslag er en oppskrift på å sende arbeidsplasser og kapital bort fra kysten og ut av landet, og Sjømat Norge vil på det sterkeste advare mot forslaget.

3. Bakgrunn for Havbruksskatteutvalget

Havbruksskatteutvalget ble nedsatt som følge av et vedtak i Stortinget, etter tilrådning fra Næringskomiteen (Innst. 338 S (2017–2018)). Grunnlaget for saken var Representantforslag 192 S (2017–2018), og i behandlingen av saken fattet Stortinget følgende vedtak:

"Stortinget ber regjeringen om å nedsette et partssammensatt utvalg som skal utarbeide en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, herunder produksjonsavgift og

grunnrentebeskatning/ressursrenteavgift. Ett av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikres stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Utredningen må også vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen, forutsetninger for lønnsomhet, risikoen ved biologisk produksjon i sjø, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen og industrialisering i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst.

Saken må sluttføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020. Havbruksfondets innretning og fordeling sees i sammenheng med annen beskatning."

Det er grunn til å understreke at både bestillingen fra Stortinget, og også den bakenforliggende politiske diskusjonen, fokuserte på næringens konkurranseevne samt hvordan inntekter fra skatt og salg av tillatelser kunne sikre vertskommunene stabile inntekter.

Sjømat Norge mener at NOU 2019: 18 *Skattlegging av havbruk* ikke følger opp Stortingets forutsetninger. Utredningen har store svakheter når det gjelder vurderingen av den internasjonale konkurransesituasjonen og hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker investeringer, sysselsettingen og industrialiseringen av havbruksnæringen i Norge. Videre innebærer flertallsforslaget i utredningen en betydelig vridning av inntekter bort fra vertskommunene. Utvalget har heller ingen nærmere vurdering av hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap, som forutsatt i mandatet.

Spørsmålet om skattlegging av havbruksnæringen har blitt diskutert i flere år, og for næringen er det viktig at saken nå raskt får en politisk avklaring som sikrer forutsigbare og stabile rammebetingelser. Dersom dette spørsmålet om skattlegging blir hengende over næringen, vil det definitivt redusere investeringslysten og påvirke innovasjonsarbeidet. Det er etter vår vurdering vesentlig at regjeringen følger opp Stortingets vedtak om å konkludere saken våren 2020.

4. Verdensledende næringsklynge lokalisert i Norge

Havbruksnæringen har i løpet av få tiår vokst frem som en av Norges viktige næringer, og bidrar betydelig til at det utvikles lønnsomme arbeidsplasser i distriktene. Havbruket er en av få næringer hvor Norge behersker hele verdikjeden. Dette gjør at det etableres og utvikles nye arbeidsplasser rundt næringen, og sikrer at Norge har et industrielt og verdensledende miljø. I BI-rapporten *En konkurransedyktig og kunnskapsbasert havbruksnæring* (2019) beskriver forskerne Reve, Tveterås, Misund, Blomgren og Haus-Reve dette inngående. Havbruksnæringen skaper stadig større ringvirkninger, og bidrar til stor etterspørsel etter varer og tjenester i kystdistriktene.

Et bredt politisk flertall ønsker en bærekraftig vekst i den norske havbruksnæringen. Et mål som har blitt omfavnet politisk er at Norge i 2050 skal ha en produksjon på fem millioner tonn. De nye volumene med oppdrettslaks vil kreve betydelige investeringer per tonn, og investeringer i FoU, innovasjon og fullskala kommersielle anlegg. Behovet for investeringer er relatert til å bygge opp ny kapasitet, men vel så mye å sikre at den nye kapasiteten har en akseptabel miljømessig påvirkning og ivaretar fiskehelse og fiskevelferd. Disse investeringene har betydelig avkastningsrisiko.

Norsk havbruk er i sterk konkurranse med andre proteinkilder i markedene, og i raskt økende grad også i havbruksproduksjonen globalt. Stadig flere land legger til rette for oppdrett, nye produksjonsformer utvikles og bygges opp i et rasende tempo og de historiske fortrinnene knyttet til produksjon i Norge blir utfordret på helt andre måter enn tidligere. Det er ikke på noen måte gitt at produksjonskostnadene for laks og ørret vil være lavere i Norge enn andre steder. Tvert imot, i 2018 var produksjonskostnadene i Chile lavere enn i Norge. Dette skyldes blant annet av at Chile har passert Norge på smoltutbytte (mengde produsert fisk per utsatt smolt), svinn og slaktevekt. Det er påfallende at utvalget ikke har vurdert denne kostnadsutviklingen grundigere, og at utvalget velger å bruke gamle data. I tillegg til økt konkurranse og større produksjonsvolum fra konvensjonell havbruksteknologi, bygges det også opp en betydelig kapasitet innenfor landbasert oppdrett av laks og gjennom ny teknologi for havbruk til havs.

Norske havbruksselskaper har allerede i dag en betydelig aktivitet også i andre land, og vil ha kort vei til å prioritere prosjekter i utlandet på bekostning av prosjekter i Norge. Kapitaltilgangen er i praksis ikke ubegrenset, slik utvalgets flertall synes å forutsette.

Norge kan derfor ikke ta posisjonen som verdensledende for gitt, men må jobbe målrettet med å tilrettelegge for at næringen fortsatt skal utvikles i Norge. Sjømat Norge er derfor positiv til at regjeringen har utarbeidet to overordnede strategier som synliggjør ønsket om en slik satsing. I 2016 la regjeringen frem bioøkonomistrategien *Kjente ressurser – uante muligheter*, som synliggjør hvordan marine næringer og havbruket kan være motor for også landbasert bioproduksjon, og slik bygge sterkere industriellenæringsklynger. I 2017 la regjeringen fram havstrategien *Ny vekst, stolt historie*.

Sjømat Norge mener at skattepolitikken må utvikles i tråd med disse strategiene, og at både Regjeringen og Stortinget må ha fokus på at ikke havbruksnæringsens konkurransevne svekkes. Dette er også bakgrunnen for at det advares tydelig mot endringer i skattepolitikken i den omtalte rapporten fra Handelshøyskolen BI. Sjømat Norge mener at forslaget om innføring av en grunnrenteskatt etter modell fra vannkraften vil bidra til å bygge ned norsk konkurransekraft. Vi viser også til rapporten *Taxation of aquaculture – a country overview* fra KPMG (2019) som synliggjør skatteregimene for havbruk i våre konkurrentland. Kort oppsummert er det ingen andre land som har et skatteregime som er i nærheten den skattemodellen som flertallet i Havbruksskatteutvalget foreslår. Derimot ser vi at flere andre land, herunder Kina, har innført skatteinsentiver for å sikre økte investeringer i produksjonen av laks. Videre har mange land, blant andre USA, de senere år har foretatt betydelige reduksjoner av selskapsskatten som også kommer havbruksnæringen til gode.

5. Er det ønskelig med et økt skattetrykk på distriktsnæringer?

I NOU 2014: 13 *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi* pekes det på at skatteobjektene blir mer mobile, og at Norge derfor bør tilpasse selskapsskatten i henhold til den internasjonale utviklingen. Det pekes videre på at dette kan kompenseres gjennom økt skattlegging av stedbundne skatteobjekter. Eiendomsskatt har gang på gang blitt forkastet politisk som et naturlig skattegrunnlag. Mange av de andre mulige stedbundne skatteobjekter er i stor grad knyttet til distriktsnæringene. Og noen av disse næringene har bidratt til at vi i Norge har globalt ledende næringsklynger og en omfattende velferdsstat.

Hvis vi gjennomfører en omlegging av skattesystemet som generelt reduserer skatt på overskudd, som også Norge har gjort, men øker skattetrykket på antatt mer stedbundne næringer, vil dette ha betydelige

konsekvenser langt utover det rent skattetekniske. Økt skattlegging av virksomhet som i stor grad er lokalisert i distriktene vil ha betydning for næringsstruktur, bosetting og sysselsetting. Den beste løsningen for å sikre livskraftige lokalsamfunn er gjennom et variert og lønnsomt næringsliv, som skaper investeringer og trygge arbeidsplasser.

Økt skattlegging av distriktsnæringer vil bidra til at vi reduserer nasjonale fortrinn og svekker viktige motorer i de næringsklynger hvor Norge har gode forutsetninger for å lykkes i den internasjonale konkurransen. Sjømat Norge vil advare mot en omlegging av skattepolitikken som svekker den internasjonale konkurransekraften til disse næringene. Over tid vil det bidra til at norsk næringsliv generelt og distriktene spesielt vil svekkes.

Disse problemstillingene tar flertallet i Havbruksskatteutvalget ikke nærmere stilling til. Utvalgets flertall foretar heller ingen nærmere vurdering av effekten av en dobbel skatt på selskapenes overskudd, hvor den nye grunnrenteskatten kommer på toppen av den alminnelige selskapsskatten som utvalget definerer som vridende og skadelig. De skadelige og vridende effektene av den foreslåtte grunnrenteskatten – som vi omtaler flere steder i dette høringsvaret – kommer dermed i tillegg til de erkjente skadelige effektene av den ordinære selskapsskatten. De skadelige og vridende effektene av selskapsskatten vil dermed forsterkes betydelig av den foreslåtte grunnrenteskatten. Utvalget har heller ikke analysert nærmere hvordan den foreslåtte skattemodellen vil påvirke norsk eierskap i havbruksnæringen. En umiddelbar effekt vil være at den særnorske formuesskatten – som i utgangspunktet må betjenes ved utbytte fra selskapene – vil måtte belastes et vesentlig redusert selskapsoverskudd etter skatt.

Det er etter vår vurdering både bekymringsfullt og kritikkverdig at flertallet på et strengt teoretisk grunnlag nærmest antar seg bort fra negative konsekvenser som uten tvil vil følge med flertallets forslag.

Sjømat Norge mener at utfordringene med en omlegging av skattesystemet slik NOU 2014: 13 legger opp til, og som flertallet i Havbruksskatteutvalget følger opp, ikke på langt nær er drøftet i tilstrekkelig dybde og bredde av disse utvalgene, og de tar alt for lett på konsekvensene av egne forslag. Overordnede endringer i skattesystemet må samsvare med øvrige politiske målsetninger innenfor norsk næringspolitikk og regional- og distriktpolitikken.

6. Lokal aksept for næringsvirksomhet

I økende grad opplever næringslivet redusert aksept for utbygging og tilstedeværelse. Den opphetede diskusjonen rundt vindkraft er et eksempel på dette. Sjømat Norge mener det er tre forhold som særlig bidrar til å øke aksepten for næringsvirksomhet lokalt. Først og fremst at næringen skaper arbeidsplasser og investeringer lokalt, dernest at næringen drives miljømessig bærekraftig og endelig at skattesystemet gir direkte lokale effekter.

Havbruksnæringen har de siste årene, i motsetning til mange andre distriktsbaserte næringer, hatt god økonomisk vekst. Dette har resultert i mange nye arbeidsplasser, gjerne i områder med få alternativer. Omlandet av leverandører til havbruksnæringen har også hatt vesentlig og positiv utvikling. Dette er grundig dokumentert gjennom en rekke ringvirkingsanalyser utført av blant andre Nofima og Sintef.

Det viktigste tiltaket for å fremme tilgang til areal og lokal aksept er, og vil være, at næringen fortsatt er tilstedeværende og tydelige lokale ringvirkninger. Kravene om stadig utvikling av næringen på miljøområdet bidrar også til store investeringer og teknologisk utvikling.

Sjømat Norge har av samme grunn vært opptatt av at skatter som næringen betaler skal komme kystsammfunn som faktisk avsetter areal til gode. Det er kommunene som har hovedansvaret for kystsoneplanlegging og tilrettelegging av lokal infrastruktur, og havbruksnæringen er avhengig av lokal aksept. Havbrukspolitikken er utformet slik at det er de enkelte kommuner gjennom arealplanene og vedtak knyttet til lokaliteter som avgjør om næringen får arealtilgang eller ikke.

Dette var også bakgrunnen for etableringen av Havbruksfondet. Gjennom denne ordningen har vi fått et fordelingsverktøy som innebærer at vertskommunene tilgodeses med en vesentlig del av inntektene fra salg av ny produksjonskapasitet, og som sikrer en god intern fordelingsnøkkel innbyrdes mellom vertskommunene. Sjømat Norge er opptatt av at denne fordelingsmodellen videreføres, og mener at dette er avgjørende for å kunne innfri regjeringens nærings- og distriktpolitiske mål.

Sjømat Norge advarer sterkt mot at flertallet i Havbruksskatteutvalget foreslår å svekke de lokale insentivene for tilrettelegging for havbruksaktivitet. Kombinasjonen av at flertallet anbefaler å frata vertskommunene inntekter fra salg av vekst, innføre en statlig grunnrenteskatt som svekker bedriftenes evne til lokale investeringer samt forslaget om at lokale inntekter skal utjevnes via det kommunale inntektsutjevningssystemet vil sterkt svekke den lokale aksepten i kystsammfunnene og vertskommunene. Sjømat Norge mener mot denne bakgrunn at Havbruksfondet heller bør forsterkes, i tråd med mindretallets forslag, gjennom en ordning med arealleie.

7. Regulering og risiko i havbruksnæringen

Havbruksnæringen er, i likhet med en rekke andre næringer, underlagt et system hvor det kreves tillatelser fra myndighetene for å kunne produsere. Dette systemet innebærer at det er et øvre tak for produksjonen i Norge. Hver tillatelse har en definert maksimal tillatt biomasse (MTB) som ikke kan overskrides. Videre er det et system for godkjenning og klarering av lokaliteter. Hver lokalitet er underlagt en lokalitets-MTB. Det er altså nødvendig med både en tillatelse og en lokalitet for å produsere laks i Norge. I dag er lokalitetskapasiteten vesentlig større enn tillatelseskapasiteten.

Gjennom reguleringssystemet for havbruksnæringen er det lagt opp til vekst hvert annet år, gitt at næringen oppfyller definerte miljømål. Dette systemet innebærer at produksjonskapasiteten gradvis vil øke, og at produksjonstillatelsene vil bli en stadig mindre begrensende faktor. Ettersom laks eller ørret omsettes i et globalt marked, er det heller ikke slik at produksjonsregulering i Norge nødvendigvis har noen betydning for etterspørsel og pris internasjonalt. Norske sjømatprodukter konkurrerer mot andre proteinkilder, og historien viser en betydelig prisvolatilitet. I denne sammenhengen må det også tas tilbørlig høyde for at produktet har lang produksjonssyklus og kort holdbarhet.

De siste årene har det vært en svært positiv utvikling i etterspørselen etter særlig laks internasjonalt og en meget gunstig valutasituasjon, samtidig som det norske reguleringssystemet har vært under revisjon. Dette har medført at produksjonskapasiteten har vært begrenset, noe som har blitt forsterket på grunn av biologiske problemer i produksjonen.

Det er en betydelig risiko forbundet med å drive produksjon i et naturlig miljø. Lus, sykdom, alger, havari mv kan ramme havbruksnæringen hardt. Dette illustreres blant annet av den omfattende algeoppblomstringen i Nord-Norge våren 2019, som forårsaket omfattede dødelighet og økonomiske tap.

Videre er det en regulatorisk risiko knyttet til blant annet det norske reguleringsystemet og lokalitetsstrukturen. I tillegg kommer en betydelig markedsrisiko. Dette kan eksempelvis være knyttet til store valutabevegelser, dramatiske skift i etterspørsel og kjøpekraft og ikke minst politiske beslutninger slik vi så da det russiske markedet ble stengt over natten i 2014. Disse risikofaktorene gjenspeiles i investorenes avkastningskrav, og fordrer en betydelig soliditet hos selskapene for å kunne håndtere tøffere tider som ventelig vil komme i en syklisk næring som havbruk.

Etter Havbruksskatteutvalgets logikk er ikke usystematisk risiko noe problem, ettersom dette er en type risiko som en investor kan diversifisere seg bort fra. Situasjonen blir imidlertid annerledes for familieeide virksomheter som har store deler av sin kapital bundet opp i havbruksnæringen. For disse, som utgjør en betydelig andel av de norske havbruksselskapene, så vil denne typen risiko kunne slå hardt inn.

8. Havbrukets rolle i Agenda 2030 og klimaavtalen

FNs mål for bærekraftig utvikling fra 2015 og Parisavtalens mål om å begrense temperaturøkningen til 1,5°C har satt en ny basis for hvordan vi ser på og tilpasser oss fremtiden. Dette er en stor, global dugnad, der vi alle vil måtte leve med resultatene av vår felles suksess eller mangel på suksess.

De vitenskapelige rapportene som analyserer tiltak og effekter, blant annet *The Ocean as Solution to Climate Change: Five Opportunities for Action* og *The Future of Food from the Sea* (begge fra ekspertgruppen til FNs høynivåpanel, med betydelig bidrag fra norske forskningsmiljøer) peker på at vi må øke matproduksjonen i havet. Havet dekker 71 prosent av planeten, men produserer i dag bare 2 prosent av maten vi spiser.

Sjømat Norge tar denne utfordringen på alvor og har utviklet måldokumentet Sjømat 2030 Et blått taktskifte som viser hvordan sjømatnæringen i Norge kan bidra til at vi samlet når målene for bærekraftig utvikling.

Norge har lang kystlinje og store havområdene, og har dermed mulighet til å øke matproduksjonen i havet betydelig. Landbasert oppdrett vil ikke bare kreve landareal, det vil også kreve betydelig økt energibruk. Å produsere mer mat i havet ved å utnytte de naturlige mulighetene, er en viktig brikke for å oppfylle de globale bærekraftsmålene.

I Norge må vi øke produksjonen og vi må forbedre produksjonen. Sjøbasert havbruk har lavt klimaavtrykk, men også næringer med lave utslipp må fokusere på reduksjon av sine utslipp. Havbruksnæringen jobber derfor med utvikling av nye føringredienser som kan erstatte plantebaserte råvarer som soya, raps mv. Det gjennomføres for tiden en storstilt elektrifisering av havbruksanleggene, det vil bli stilt krav til transport til markedene og overgang til nye energiløsninger på havbruksfartøyene. I tillegg skal næringen lokalt bidra til å redusere påvirkningen på økosystemet. Dette er også krav som vi forventer at vil tilta i markedene fremover. Innfrielse av mål på bærekraft skal bidra til at den norske næringen også i fremtiden er verdensledende. Dette forutsetter at næringen har økonomisk evne til å gjennomføre slike investeringer.

9. Kort om grunnrente

Utvalget omtaler grunnrenten i rapportens kapittel 5. Her definerer utvalget grunnrenten som all «renprofitt» en næring eller bedrift klarer å hente inn gjennom sin virksomhet. Renprofitt er igjen definert som den avkastning på kapitalen som overstiger bedriftens eller næringens normalavkastningskrav. I et marked med velfungerende konkurranse og ingen varige begrensinger i produsentenes tilgang på ressurser, vil renprofitten konkurreres bort og grunnrenten forsvinne. Utvalget redegjør for en lang rekke potensielle kilder til grunnrente, herunder;

- tilgang til begrensede verdifulle naturressurser (ressursrente),
- tildeling av begrensede rettigheter gjennom regulering (reguleringsrente)
- Iboende egenskaper ved markedet som begrenser konkurransen (monopolrente)
- Teknologiske eller kompetansedrevne fortrinn som skaper høy avkastning (innovasjonsrente)
- Klyngefortrinn gjennom varige positive næringsinterne eksternaliteter (klyngerente)

De to siste kildene (kulepunktene) er omtalt av utvalget, men har ikke fått et eksplisitt navn, slik vi har gitt dem i parentes. De ulike kildene kan operere separat eller de kan samspille. Eksempelvis vil et offentlig løyve for å utøve en tjeneste³ kunne skape en selvstendig grunnrente i form av en reguleringsrente. Det er viktig å merke seg at grunnrente, gitt denne definisjonen, kan oppstå helt uten tilgang på naturressurser. Ofte vil man dog se at kildene til grunnrente samspiller. I petroleumsnæringen samspiller oljen langt under havbunnen med tildeling av lisenser. I gruveindustrien samspiller mineralforekomster med utvinningstillatelser. I fiskeri samspiller tilgang på fisk med et kvoteregime som begrenser deltakelsen.

Med utvalgets svært brede definisjon av grunnrente, så vil det til enhver tid være mange næringer og et stort antall bedrifter i Norge som henter ut en grunnrente. Innen samme næring vil ikke nødvendigvis alle bedriftene klare å realisere grunnrente. Bedriftene i næringen kan eksempelvis ha ulik tilgang på verdifulle ressurser⁴, de kan besitte ulik teknologi og kompetanse eller de kan stå utenfor en næringsklynge. Grunnrenten vil derfor variere i størrelse, både mellom næringer og mellom bedrifter. Kildene til grunnrente har også varierende grad av varighet og omfang i økonomien. Teknologisk endring kan slå kraftig ut i verdien av ressursrenten så vel som monopolrenten og innovasjonsrenten. Endring i politikk kan kaste om på verdien av en reguleringsrente. Og endringen i befolkningens preferanser kan slå ut i alle former for grunnrente. Slike endringer skaper mye av dynamikken i norsk næringsliv over tid.

Det er viktig å merke seg at utvalget ikke foretar et prinsipielt skille mellom kildene til grunnrente når utvalget går videre og drøfter beskatning av grunnrente.

10. Beskatning av grunnrente

I alle samfunnsøkonomiske vurderinger av skatter er det et bærende prinsipp at skatten i minst mulig grad skal påvirke atferden til aktørene i markedet. Det er bare i tilfeller hvor aktørene påvirker andre aktører (både positivt og negativt) at skatten bør vri atferden, eksempelvis forurensning eller kunnskapsspredning. En skatt på grunnrenten til en bedrift bør derfor ikke påvirke eiernes vilje til å investere i virksomheten, for dersom skatten gjør nettopp dette, vil skatten redusere aktiviteten og verdiskapingen i bedriften over tid.

³ En lang rekke tjenester og yrker er underlagt offentlig tillatelse, godkjenning eller autorisasjon, eksempelvis finansforetak, tannleger, heismontører og landbruk.

⁴ Ricardo, David (1817) On the Principles of Political Economy and Taxation

a) Skjerming og symmetri i grunnrenteskatten

Forslaget til grunnrentebeskatning fra flertallet i Havbruksskatteutvalget bygger på dagens modell for skattlegging av vannkraftverk. Modellen som anvendes her hevdes å ha teoretiske egenskaper som skal sikre at skatten ikke påvirker selskapenes og eernes investeringsbeslutninger. Dette gjøres gjennom å frita normalavkastningen på kapital fra særbeskatning, samt at skatten skal virke symmetrisk på driftsmessig overskudd og underskudd. Ved underskudd gis fradrag av samme prosentvise størrelse som grunnrenteskatt på overskudd.⁵

For at skatten skal virke nøytralt på investeringene må med andre ord skatten sikre at skjermingen av normalavkastning er riktig dimensjonert. En slik skjerming for beskatning kalles gjerne friinntekten. I tillegg må skatten fungere symmetrisk gjennom hele bedriftens investerings- og driftssyklus. Dersom staten ikke tilbyr skattefradrag for underskudd i bedriftens eller næringens tidlige utviklingsfase, er det stor sannsynlighet for at nedsiderisikoen ikke blir fordelt likt mellom staten og eierne av virksomhetene. Det vil slå negativt ut på investeringene fordi forventet lønnsomhet reduseres.

b) Grunnrenteskatt på mobil næringsaktivitet

I næringsaktivitet som er lett å flytte til andre land eller ut av skatteområdet, vil man typisk se at investeringsatferden endres ved introduksjon av økt skatt på overskudd fordi det blir mer lønnsomt å investere andre steder der skatten er lavere. Havbruksskatteutvalget følger et stykke på vei prinsippene fra NOU 2014: 13 om at grunnrenteskatt kun bør ilegges næringer som er lite mobile mellom land. Utvalgets flertall undervurderer imidlertid mobiliteten i havbruksnæringen. Havbruksskatteutvalget tar også et langt steg forbi Kapitalbeskatningsutvalget, ettersom de i praksis legger til grunn at all profitt utover en normalavkastning kan skattlegges uten negative vridningseffekter. NOU 2014: 13 hviler på et resonnement om at ordinær selskapsskatt på mobil kapital er skadelig for investeringer og verdiskaping i Norge. Dette baserer seg på at investorer er sensitive for skattesatsen på overskudd og at de derfor velger å investere der selskapsskatten er lavest. Følgelig anbefaler Scheel-utvalget generelt å benytte residensskatter (utbytte og formue) heller enn selskapsskatt på overskudd. Havbruksutvalget tilslutter seg dette argumentet, og forslaget fra flertallet om en kraftig økning av selskapsskatten (i form av en grunnrenteskatt) må derfor hvile på en forutsetning om at oppdrett ikke er en mobil næring. Er den, eller blir den langt mer mobil over tid, slår Scheel-utvalgets argument inn og grunnrenteskatten får store negative effekter på investering og verdiskaping her i landet. Dette gjelder uavhengig av om normalavkastningen er skjermet eller ei.

Videre klarer ikke utvalget å fange opp kompleksiteten knyttet til bedrifter som dekker mange trinn i verdikjeden, der kun ett trinn, også etter utvalgets syn, skaper grunnrente. Slike bedrifter vil ha sterke insentiver til å flytte verdiskapingen til trinnene før eller etter det trinnet som er beskattet for å redusere det totale skattetrykket.

⁵ På denne måten tar staten på mange måter samme rolle som en eier/investor ettersom staten både tar sin andel av oppside og nedsiderisiko. Staten tilegner seg denne rollen gjennom å pålegge en grunnrenteskatt.

Med utvalgets definisjon av grunnrente må man være klar over at en rekke næringer i Norge, utover petroleum og vannkraft, kvalifiser til grunnrentebeskatning ettersom mobiliteten er begrenset. Beskatning av kyst og havfiske ble vurdert i NOU 2016: 26 *Et framtidrettet kvotesystem*. Også bergverksnæringen, telekomnæringen og prosessindustrien har vært trukket frem som næringer man potensielt kan grunnrentebeskatte fordi de henter ulike former for grunnrenter og virksomhetene samtidig er lite mobile. I tillegg er det ikke noe prinsipielt i veien for at man grunnrentebeskatte produsenter av tjenester som er gitt tillatelse gjennom lisenser, yrkeskvalifikasjon, sertifiseringer etc. Slike tjenestetilbydere kan hente inn en reguleringsrente og er ofte låst til å benytte lisensen i Norge.

Dersom man gjennom en slik omfattende omlegging av skattesystemet rammer er betydelig andel av norsk næringsliv, så faller samtidig bunnen ut av argumentasjonen knyttet til å redusere den alminnelige selskapsskatten. Det vil i realiteten være svært få næringer som er bare er omfattet av selskapsskatten.

Konsekvensen vil dessuten være et omfattende lappeteppe av ulike selskapsskatteregimer. Dette vil være et stort tilbakeskritt i forhold til den forenkling og omlegging i retning av lavere skattesatser og bredere skattegrunnlag i næringsbeskatningen som er gjennomført både i Norge og ellers i OECD de senere tiår. For næringslivet vil en slik fragmentering av skattesystemet gi økt usikkerhet og mindre forutsigbarhet, og gjøre Norge mindre attraktivt for investeringer.

c) Grunnrenteskatt og betalte vederlag for rettigheter

Bedrifter som har betalt det offentlige et vederlag for en rettighet til å produsere har per definisjon betalt grunnrenteskatt. Denne betalingen er å anse som et alternativ til skatt på løpende overskudd. Når media- og teleselskaper betaler for senderrettigheter, betales det implisitt en grunnrenteskatt fordi betalingen reduserer overskuddet i bedriften og dermed også avkastningen på kapitalen. Dersom prisen på rettigheten bestemmes i markedet gjennom åpne auksjoner, slik man har valgt å auksjonere ut regulære tillatelser i havbruksnæringen, så vil prisen reflektere markedets verdsetting av produksjonsrettigheten. Prisen vil da fullt ut reflektere all forventet fremtidig grunnrente.

11. Grunnrente i havbruk

Utvalget baserer seg på at havbruksnæringen høster en grunnrente dels fordi den benytter sjøareal som en begrenset naturressurs (ressursrente) og dels fordi aktørene i næringen er tildelt tillatelser til oppdrett som begrenser produksjonen (reguleringsrente). Sjømat Norge ser et tydelig behov for å klargjøre og justere det bildet av grunnrente som utvalget presenterer i utredningens kapittel 5.

Oppdrett av laks og ørret er en virksomhet som benytter sjøareal i deler av produksjonssyklusen, men en stor andel av syklusen foregår på land. På aggregert nivå er det vanskelig å se at sjøareal i Norge kan defineres som en knapp ressurs. De norske havområdene er syv ganger større enn landområdet. Den norske havbruksnæringen brukte i 2016 totalt 418 kvadratkilometer med sjøareal (inkl. fortøyninger). I tillegg kommer sikkerhetssonene, men disse medfører i liten grad noen begrensning for andre. Disse 418 km² utgjør 0,5 prosent av Norges indre farvann. Hvis vi inkluderer hele det norske sjøarealet, så benytter norsk havbruk 0,5 promille av dette arealet. I enkelte deler av landet er det i dag det miljømessige

begrensninger med hensyn til hvor stor oppdrettsaktiviteten kan være, men samlet sett for Norge er det svært vanskelig å argumentere for at relevante sjøarealer er en begrenset ressurs i dag.

Det er også nødvendig å gjøre et tydelig skille mellom havbruk og næringer som er basert på bruk av naturressurser, og hvor naturressursen i seg selv utgjør produktet. Petroleumsnæringen er basert på leting og utvinning av en naturressurs. Havbruk handler ikke om å utvinne en naturressurs, men snarere om industriell produksjon i et naturlig miljø. Alle vesentlige innsatsfaktorer må tilføres, og naturen stiller ikke annet til disposisjon enn areal. Det er også verdt å understreke at arealet tilbakeføres raskt til sin naturlige tilstand når produksjonen opphører. Det er derfor grunnleggende feil å anvende samme logikk på havbruksnæringen som på petroleum eller vannkraft. Det er også viktig å være oppmerksom på at en rekke andre næringer benytter sjøareal og vann som ressurs i sin produksjon av varer og tjenester. Skipsfart, fergetrafikk, reiseliv, sportsfiske, prosessindustri og renovasjonstjenester er eksempler på slike næringer. Noen av dem betaler for bruk gjennom avgifter eller lisenser, men dette varierer i både omfang og utbredelse.

Havbruksskatteutvalget har fått gjennomført flere beregninger av den såkalte "grunnrenten" i havbruksnæringen. Greaker og Lindholt (2019) bruker data fra nasjonalregnskapet, men det hefter vesentlige svakheter ved denne analysen. Dette er blant annet påpekt av professor Atle Guttormsen⁶. Ettersom analysen fra Greaker og Lindholt ikke tar hensyn til hverken konsesjonsverdiene i kapitalbasen eller kapitalbindingen i biomasse, blir resultatene misvisende. Også Finans Norge stiller spørsmål ved beregningene fra Greaker og Lindholt, og de skriver blant annet følgende i sin høringsuttalelse; "*Etter Finans Norges syn er Greaker og Lindholts vurdering av den systematiske risikoen i akvakultur... basert på et svakt empirisk grunnlag*". Også Bjørndal og Arnason (2020) er kritisk til beregningene utført av Greaker og Lindholt.⁷ Vi vil også påpeke at analysen fra Flåten og Pham (2019) er mangelfull. Den er basert på et enkeltstående år, og har et begrenset datagrunnlag.

Det kan i denne sammenheng påpekes at utvalgets flertall baserer sitt provenyanslag på rapporten fra Greaker og Lindholt, men de tar ikke nødvendige forbehold knyttet til både beregningsmetode og tidsperiode.

Det er ikke tvil om at de økonomiske resultatene i havbruksnæringen har vært gode de siste årene, men det er også verdt å minne om at 85% av havbruksnæringens samlede overskudd før skatt er opptjent de siste ti årene, og 46% de siste tre årene (2016-2018). Utvalget bruker også prisene fra salget av vekst i 2018 som indikasjon på grunnrenten i næringen, men legger ikke vekt på at prisingen i denne runden var tydelig farget av at det i all hovedsak var snakk om kjøp av marginal produksjonskapasitet; altså kapasitet der det kreves mindre investeringer i utstyr mv.

Sjømat Norge vil advare mot at lønnsomheten de siste årene brukes som et argument for ekstra skattlegging av næringen. Det er heller ikke riktig, slik utvalget anfører, at den gode lønnsomheten må

⁶ "Glemmer at verdier i lisenser og levende laks skal forrentes", innlegg av professor Atle Guttormsen, DN, 5. november 2019.

⁷ Ragnar Arnason og Trond Bjørndal (2020) *Rents and rent taxation in Norwegian aquaculture*, preliminary report

tilskrives tilgangen på sjøareal og det norske reguleringsystemet. Faktum er at algeoppblomstring i Chile, luserelaterte problemer i Norge, valuta og etterspørselsvekst har vært viktige drivere bak god lønnsomhet de siste årene. Høsten 2019 fikk vi demonstrert hvor sensitiv lakseprisene globalt er for tilførselssiden. En tydelig økning i tilbudet fra Chile og Norge bidro til å presse prisene betydelig ned. Etter hvert som produksjonskapasiteten bygges opp, så vil denne effekten raskt bli mer permanent.

I en konkurranseutsatt næring som lakseoppdrett så vil marginene over tid bli drevet ned mot nivåer som er mer "normale" i forhold til andre næringer. Faktorene som vil bidra til dette er globalt høyere priser på råstoff til laksefôret (som utgjør 60-70% av produksjonskostnadene), iboende biologiske utfordringer i produksjonen og innovasjoner i produksjon på land og til havs som vil drive ned produksjonskostnadene og føre til etablering av ny produksjon i en rekke land.

Utvalget viser riktignok til at resultatene i næringen har vært varierende over tid. Det kan her minnes om at tidlig på 1990-tallet gikk omtrent halvparten av oppdrettsbedriftene konkurs. Også i 2002-2003 hadde næringen betydelig problemer og konkurser. En viktig faktor i disse konkursbølgene var manglende soliditet. Nå har næringen lagt bak seg flere gode år, men i en syklisk næring er det nettopp evnen til å møte tøffere tider som definerer hvordan næringen vil håndtere en nedtur som ventelig vil komme.

I diskusjonen om lønnsomhet og grunnrente er det også viktig at den intramarginale renten ikke forveksles med grunnrente. Det kan være betydelige variasjoner på en oppdrettslokalitet fra år til år, og det eksisterer også en oppdrettereffekt – altså at enkelte oppdrettere er mer effektive enn andre og dermed oppnår et bedre økonomisk resultat. Denne effekten er demonstrert empirisk, men er ikke omtalt av Havbruksskatteutvalget. Det at denne effekten er viktig, kommer klart fram ved at det er stor forskjell i økonomisk resultat mellom ulike oppdrettselskap, selv innenfor samme produksjonsområde. Det er en svakhet at utvalget ikke drøfter disse effektene, og de skattemessige implikasjonene, nærmere.

Dette er nærmere drøftet i en omfattende rapport utarbeidet av professor Ragnar Arnason og professor Trond Bjørndal, som følger som et vedlegg til vårt høringsvar. Rapporten påpeker også en rekke andre faglige svakheter ved NOU 2019: 18.

12. Om grunnrentebeskatning av havbruk

Sjømat Norge er faglig uenig i flertallets forslag til grunnrentebeskatning fordi det bryter klart med en rekke kriterier som må være på plass for å sikre investeringsnøytralitet. Vi mener at skattemodellen:

1. ikke sikrer investeringsnøytralitet ettersom havbruk raskt går mot å bli en internasjonalt mobil næring **(punkt 8.B over)**
2. er vanskelig å gjøre treffsikker (mot grunnrenten) fordi oppdrettsfasen inngår i en lang og tett integrert verdikjede der samme selskap dekker mange trinn i produksjonen **(punkt 8.B over)**
3. ikke tar høyde for allerede betalte vederlag for tillatelser som er å anse som en alternativ grunnrenteskatt **(punkt 8.C over)**
4. legger til grunn feil metode for beregning av friinntekt **(punkt 8.A over)**.
5. ikke sikrer symmetri i den skattemessige håndtering av overskudd og underskudd **(punkt 8.A over)**.

Nedenfor går vi nærmere gjennom disse fem områdene. Vi peker på de prinsipielle kriteriebruddene og vi drøfter den forventede betydingen for økonomien av at kriteriene for investeringsnøytralitet brytes.

a) Nærmere om havbruk som mobil næring

Både utvalget og NOU 2014:13 fremhever nødvendigheten av stedbundethet dersom grunnrenteskatten skal unngå å stimulere til flytting av oppdrett ut av skatteområdet eller ut av landet. Utvalget legger til grunn at havbruksnæringen er lite mobil basert på en oppfatning om at det vil ta lang tid å oppnå lønnsomhet i land- og havbasert oppdrett. Utviklingen de siste årene peker i en helt annen retning enn dette.

Kapitalkostnadene i landbasert oppdrett er i dag betydelig høyere enn i sjøbasert oppdrett. Dette knytter seg både til behov for bygningsmasse, tomt og teknologi. RAS er et landbasert system som gjenbraker opp til 99% av vannet og som gir betydelige fortrinn sett opp mot alternative løsninger på land. I følge Deloitte (2015) ligger kapitalkostnadene ca 55 prosent høyere for RAS sammenlignet med oppdrett i sjø. Den totale investeringskostnaden er derimot relativt lik ettersom landbaserte anlegg ikke krever kjøp av tillatelser. Per i dag ligger driftskostnadene i RAS noe høyere (om lag 20 prosent). Dette drives av kostnader knyttet til energi, oksygen og slambehandling. RAS-baserte oppdrettsanlegg krever også noe flere ansatte sett opp mot oppdrett i sjø. Kostnader knyttet til blant annet lusebehandling og fôr, samt enklere logistikk representerer imidlertid en betydelig kostnadsbesparelse på landbaserte anlegg. Ifølge SINTEF (2018)⁸ ligger totalkostnadene (CAPEX + OPEX) i dag rundt 40 prosent høyere på land enn i sjø, men da tar man ikke hensyn til kjøp av tillatelser i sjø og heller ikke eventuell forskjell i beskatning av overskudd.

Til tross for et høyere kostnadsnivå ser vi nå en kraftig økning i investeringer i landbasert produksjon av laks globalt. Teknologisk utvikling og tilgang på risikokapital har endret aktørbildet i løpet av kort tid, og det bygges opp en betydelig kapasitet i landbaserte konsepter som kan vise til stadig mer kostnadseffektive løsninger. Eksempler på dette finner vi både i Norge og i utlandet. Landanlegget som bygges i Homestead sør for Miami skal etter planen produsere 90.000 tonn laks i året (ca 8 prosent av dagens totale kapasitet i Norge). Her hjemme var det Fredrikstad Seafood som var først ute. De har i dag også et anlegg i Danmark. I følge intraFish, som identifiserte 17 aktive aktører i Norge, er det også flere andre prosjekter som nærmere seg realisering. Andfjords anlegg i Nordland er under bygging. Dette anlegget vil ha en kapasitet på 10.000 tonn, andre har planer om betydelig større kapasitet.

Utviklingen står i skarp kontrast til utvalgets vurdering om at teknologien foreløpig bare er på tegnebrettet. Økte investeringer på land viser nettopp at markedsaktørene forventer at landbaserte anlegg vil bli konkurransedyktige med sjøbaserte anlegg og/eller at tilgangen på sjøbasert oppdrett ikke er tilstrekkelig til å møte en eventuell økning i etterspørselen etter laks. Et sentralt element i denne utviklingen er muligheten til å etablere anlegg nære sentrale markeder. Dette gir, alt annet likt, økt konkurransekraft for landbaserte anlegg fordi man unngår store transportkostnader og tollavgifter og samtidig kan nyttiggjøre seg av et lavere lønnsnivå. Norge eksporterer 95% av laks, ofte med fly for fersk fisk. Transportkostnader til USA og Kina ligger mellom 13-18 kr/kg. I følge DNB Markets bidrar reduserte transportkostnader til å eliminere

⁸ Bjørndal, Holte, Hilmarsen og Tusvik (2018), Analyse av lukka oppdrett av laks – landbasert og i sjø: Produksjon, økonomi og risiko, Sluttrapport fra prosjekt 901442, finansiert av FHF

kostnadsfordelen som norsk sjøbasert oppdrett har i disse markedene sett opp mot dagens landbaserte teknologi.

Erfaringen fra andre sektorer og teknologier viser også at det er grunn til å forvente at når landbasert oppdrett av laks er etablert i noen av Norges eksportmarkeder, så vil risikoen for proteksjonistiske tiltak som handelshindringer, tollbarrierer eller anklager om dumping, øke. Med grobunn, insentiver og risiko for at lakseeksport til slike markeder vil møte handelshindringer, så er det rimelig å tro at Norge som den største produsent- og eksportørnasjon for atlantisk laks, vil være særlig utsatt. Det er videre grunn til å understreke at respekten for internasjonalt handelsregelverk og terskelen for innføring av handelshindringer, synes å være lavere og lavere.

Det kan i denne sammenheng også nevnes at i motsetning til sjøbasert oppdrett er det ikke noen særlig dominans for norske utstyrs- og tjenesteleverandører i landbasert oppdrett.

En særskatt i tråd med flertallets forslag vil forsterke utviklingen av geografisknøytral teknologi og etableringer, og dermed redusere konkurransevnen til sjøbasert oppdrett i Norge sammenlignet med landbaserte konsepter som nå blir etablert i flere av de store markedene for atlantisk laks. Forslaget vil også svekke konkurransekraften for norske produsenter målt mot utenlandske konkurrenter som bruker samme teknologi, men som ikke er underlagt et tilsvarende skattesystem. Dette vil over tid utvilsomt være svært uheldig for havbruksnæringen i Norge.

En skattemodell som foreslått av flertallet i havbruksskatteutvalget innebærer at landbasert oppdrett relativt sett blir mer attraktivt. Dette vil kunne ha betydelig konsekvenser med tanke på hvor fremtidig vekst i den globale lakseproduksjonen vil bli realisert. Det vil også bidra til å flagge ut verdensledende kompetanse og leverandørklynger som kan ytterligere svekke norsk lakseoppdrett sin konkurransekraft.

En dreining mot mer energikrevende landbasert oppdrett vil også bidra til en økning i klimautslippene, og denne utviklingen vil forsterkes gjennom flertallets forslag. Dette er ikke vurdert nærmere av utvalget, men vi mener det er helt nødvendig at slike effekter også tas med i vurderingen. Sjømat Norge mener det vil være svært uheldig om skattesystemet bidrar til å redusere matproduksjon med lave klimautslipp, og stimulerer mer energikrevende produksjonsformer.

Den betydelige internasjonale og geografiske mobiliteten påvirker også hvor lenge man eventuelt kan forvente å høste en "grunnrente" fra havbruket i Norge. Utvalget har forsøksvist vurdert dette, men flertallet tar ikke hensyn til dette momentet i vurderingen av særskattens egnethet. Ettersom forslaget fra flertallet gir sterke insentiver til å flytte produksjon på land og til havs, så vil skatten både undergrave sin egen eksistens, og samtidig lede til at anleggene flyttes ut av Norge. Dette gir lavere verdiskaping i Norge over tid.

Sjømat Norge mener det er svært sannsynlig at konkurrerende teknologier om relativt kort tid vil hente inn kostnadsfortrinnene knyttet til tradisjonell teknologi. Da vil investeringene vris mot utlandet. Økt global produksjonskapasitet vil trekke prisen på laks og ørret ned, og dermed redusere næringens fremtidige verdiskapingsevne her hjemme.

Det er i denne sammenheng en særlig problemstilling at forslaget fra utvalgets flertall i realiteten ikke skjermer normalavkastningen. Dette kommer vi nærmere tilbake til.

b) Nærmere om treffsikkerhet og administrasjonskostnader

Forslaget om en grunnrenteskatt på matfiskproduksjon vil i praksis være svært krevende. Matfisk er midt i verdikjeden, i motsetning til eksempelvis olje og vannkraft, hvor det er førsteleddet som skattlegges særskilt. Innen lakseoppdrett tilføres en rekke innsatsfaktorer før matfiskleddet. Det er dermed vanskelig å identifisere og avgrense verdiskaping i de ulike leddene.

Utviklingen i havbruksnæringen går av flere grunner mot større smolt og mindre tid i sjø, noe som innebærer at en stadig større andel av verdiskapningen skjer utenfor tilvekstfasen i sjø. Ettersom det er høy grad av integrasjon mellom særlig smoltproduksjon og matfiskproduksjon, så er det også grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt lønnsomhetsanalysene fanger opp hvor den reelle verdiskapningen skjer. I en kompleks næring vil dette medføre betydelige administrasjonskostnader, som kommenteres mer utfyllende senere.

Den høye integrasjonsgraden innebærer også at havbruksselskapene vil ha betydelige muligheter for å skifte inntekter og kostnader mellom ulike ledd og land. Graden av integrasjon er gjennomgående høy i de fleste leddene, og dermed er det store muligheter og insentiver til å drive skattetilpasning ved å flytte overskudd ut av skattesonen. I tillegg har man foredling og salg utenlands, som gir muligheter for skattetilpasning. Dette er spesielt tilfelle for vertikalt integrerte og multinasjonale selskaper. Særskatt på overskudd vil favorisere store og multinasjonale selskaper fordi de i større grad kan drive skattetilpasning i mange dimensjoner. De multinasjonale selskapene og deres investorer kan også lettere prioritere sine investeringer og vekststrategier utenfor Norge, enn mindre selskaper langs norskekysten med dominerende norsk familieeierskap.

Det kan heller ikke utelukkes at en særskatt som foreslått av flertallet vil gi seg utslag i skattemotiverte tilpasninger i produksjonen, både når det gjelder smoltutsett, vridninger mellom laks og ørret og slaktestørrelse. Problemet er at forutsetningen om at en grunnrenteskatt som foreslått vil virke nøytralt, ikke fungerer i praksis. Vi vil utvilsomt se en rask dreining mot en produksjon av "skattetilpasset" laks, og dette kan innebære et samfunnsøkonomisk tap ettersom ressursene ikke utnyttes optimalt.

En særskatt som foreslått av flertallet i Havbruksskatteutvalget vil innebære store administrasjonskostnader både for havbruksselskapene og skattemyndighetene. Rapportering og oppfølging av skatteregnskapet vil være svært omfattende, og vil særlig ramme mindre selskaper med begrenset administrativ kapasitet

Normpriser benyttes for fastsettelse av skattepliktig resultat i vannkraft og petroleum, men i laksebransjen vil den fungere dårlig. Lakseprisen er svært volatil, og det er stor spredning i kilopris for ulike slaktestørrelser. Eksempelvis har prisene de siste ukene variert mellom 50 og 90 kroner per kg, avhengig av størrelse. Rundt 1/3 av fisken er solgt til priser nær gjennomsnittet. For store selskaper vil slike svingninger normalt jevne seg ut, men det kan gi store utslag for små oppdrettere. Utslagene kan bli særlig negative for oppdrettere som får biologiske problemer som medfører høyere kostnader og lavere volumer, i tillegg til lavere prisoppnåelse på grunn av slaktestørrelse og nedklassifisert fisk. Bruk av normpris vil også øke risikoen vesentlig ved å nytte prissikringsmekanismer og inngå industrielle fastpriskontrakter. Et skattesystem basert på normpriser vil øke prisrisikoen for oppdretter, og vil med stor sannsynlighet medføre at videreforedlingen av laks i Norge vil lide, ettersom oppdretter vil skattlegges ut fra kortsiktige

svingninger i markedspris. Dette står i motsetning til de politiske ambisjonene om økt bearbeiding i Norge, og den sterke effekten i form av økt sysselsetting og industrielle investeringer som økt videreforedling gir.

Når det gjelder administrasjonskostnadene så bør det også påpekes at forholdet mellom antall skatteobjekter og de mulige provenyinntektene for staten er vidt forskjellig i havbruk sammenlignet med petroleum. I havbruk er det over 100 selskaper som kan bli omfattet av skattereglene, mens det innenfor petroleum kun var 22 selskaper i skatteposisjon i 2017. Videre vil provenyet for havbruk være betydelig lavere enn fra petroleum, samtidig som administrasjonskostnadene neppe vil være vesentlig lavere. Dette er en problemstilling som havbruksskatteutvalget ikke har vurdert.

De utydelige grensene mellom skattesonene skal heller ikke undervurderes. Landbasert produksjon er i vekst, og hybridkonsepter med delvis landbasert og delvis sjøbasert produksjon er i vekst. Det er vanskelig å sette et tydelig skille, ettersom det er flere elementer enn kontakt med sjøvann som har betydning i produksjonen.

Verdikjedene for laks gir betydelige muligheter for å skifte inntekter og kostnader mellom ulike ledd og land. Dette er spesielt tilfelle for vertikalt integrerte og multinasjonale selskaper. Særskatt på overskudd vil favorisere store og multinasjonale selskaper fordi de i større grad kan drive skattetilpasning i mange dimensjoner. Administrasjon av en særskatt for å forhindre ulike former for skattetilpasning kan bli svært kostbart for samfunnet.

c) Nærmere om betalte vederlag for tillatelser

I kapittel 7.6 berører utvalget spørsmålet om hvordan man skal håndtere vederlag som er betalt til staten for tildeling av tillatelser. Under punkt 8.C over redegjør vi for at slike vederlag er å anse som et alternativ til en overskuddsbasert grunnrenteskatt. Utvalget peker på at slike vederlag eventuelt kan inngå i friinntektsgrunnlaget. Utvalgets flertall mener likevel at vederlag for tillatelser ikke skal medtas i friinntektsgrunnlaget. Utvalgets resonnement her baseres delvis på at omfanget av vederlag betalt til staten før 2018 er forholdsvis lavt og vil utgjøre en svært liten andel av skattegrunnlaget. Utvalget presenterer ikke en beregning av samlede innbetalte vederlag. Følgelig er ikke dette standpunktet basert på dokumentert informasjon. Det eneste unntaket som flertallet foreslår er vederlag betalt for vekst tildelt gjennom auksjonen i 2018, men ikke vekst solgt til fastpris i den samme tildelingsrunden. Utvalget gir ingen nærmere begrunnelse for en slik ulikebehandling.

Utvalgets flertall legger også til grunn at transaksjonsverdiene knyttet til kjøp av tillatelser i annenhåndsmarkedet ikke bør gå inn i friinntektsgrunnlaget, dels fordi det er vanskelig å beregne transaksjonsverdiene og dels fordi anslagene til utvalget trekker i retning av at verdiene er svært små sett opp mot forventet grunnlag for fremtidig grunnrenteskatt.

For bedrifter som har ervervet tillatelser i annenhåndsmarkedet vil en grunnrenteskatt komme på toppen av prisen for tillatelsen. I et effektivt annenhåndsmarked for tillatelser vil prisen reflektere nåverdien av tillatelsen. Dermed vil fremtidige overskudd fratrukket kjøpsprisen forventes å tilsvare normalavkastningen. En grunnrenteskatt vil da redusere avkastningen til under normalavkastningskravet. En grunnrenteskatt rettet mot slike produsenter vil ikke nødvendigvis påvirke den marginale investeringsbeslutningen, men den vil like fullt være dypt urimelig og i praksis innebære en ekspropriasjon av overskudd som ikke kan anses

som grunnrente for bedriften. Utvalget argumenterer for at de fleste overdragelser har skjedd i form av kjøp og salg av aksjer. Ved aksjeoverdragelser videreføres de skattemessige verdier på selskapets driftsmidler, herunder tillatelsene. Av dette konkluderer utvalget med at transaksjoner av aksjer i havbrukselskap prinsipielt bør være uten betydning for grunnrenteskatten. Dette argumentet er rett og slett ikke gyldig. Så lenge transaksjonsverdien etter skattefradrag er større enn null vil overskuddet og dermed grunnrenten for bedriften styres av transaksjonen.

Videre argumenterer utvalget for at transaksjoner i annenhåndsmarkedet har skjedd til en betydelig lavere verdi enn markedsverdi i dag. Dermed har bare en liten andel av dagens grunnrente blitt realisert gjennom historiske transaksjoner. Basert på presseomtale av omsatte selskap over de siste 10 årene anslår utvalget at dette ville gitt et årlig fradrag for friinntekt på rundt 4 promille av det samlede grunnlaget for grunnrenteskatt. Bare det faktum at utvalget velger å vise til tilfeldig presseomtale bør være grunn til å stille spørsmål ved konklusjonen.

Realiteten er at staten kommersialiserte sin reguleringsrett allerede for 20 år siden, og at det er betalt markedspris for over 90 prosent av alle laksekonsesjoner i Norge på kjøpstidspunktet. Det hevdes i utredningen at havbruksnæringen har fått dagens produksjonstillatelser tilnærmet gratis. Utvalget peker på at det er betalt 6,8 milliarder 2019-kroner til staten for eksisterende tillatelser, og at dette utgjør 3 prosent av dagens verdi av disse tillatelsene (estimert til rundt 200 milliarder kroner eller mer av utvalget).

Denne fremstillingen er direkte misvisende:

- Her sammenlignes vederlag og verdi med to ulike utgangspunkt. Verdi på tillatelseskapasitet har steget betydelig de siste årene. Brorparten av kapasiteten ble tildelt i næringens tidlige fase, da markedsverdien på tillatelsene var lav. Det er godt grunnlag for å hevde at disse var tildelt til tilnærmet markedsverdi på tidspunktet. Dersom det skal gjøres en objektiv vurdering av om vederlaget til staten har vært vesentlig lavere enn markedspris i annenhåndsmarkedet, må denne sammenligningen være basert på markedspriser i de årene tildelingene har funnet sted.
- De fleste av tildelingene mellom 2002 og 2013, og også i senere runder, hadde krav til søkere i utlysingsrundene, eller kriterier og vilkår knyttet til tillatelsene, som gjør at det å sammenligne vederlag mot annenhåndsmarkedet ikke nødvendigvis er relevant. Dette gjelder åpenbart dersom man sammenligner disse vederlagene med dagens markedspris, men også mot markedspriser i tildelingsåret for tillatelser uten heftelser i andrehåndsmarkedet.
- Dersom man ser på kommersiell tildelt kapasitet, målt mot markedsverdi i annenhåndsmarkedet i tilsvarende år, så vil den estimerte markedsverdien – på tildelingstidspunktet – beløpe seg til 9 – 11 mrd. 2019-kroner. Det er med andre ord svak støtte for at tillatelser har blitt tildelt med noen stor rabatt. Tildelingene må uansett vurderes opp mot markedsverdiene på tildelingstidspunktet, og kan ikke retrospektivt vurderes opp mot dagens markedsverdi (som for øvrig er en volatil størrelse).
- I tillegg til vederlag gjennom tildelingsrunder og auksjoner, har staten også mottatt vederlag gjennom eierskap i og salg av Hydro Seafood og Cermaq, som begge hadde betydelige posisjoner i norsk matfiskproduksjon. Statens eierandel i Hydro var på salgstidspunktet på 43,8 prosent. Statens eierandel i Cermaq var på 59,2 prosent. Et anslag på hvor stor andel av statens inntekter fra disse salgene som var relatert til merverdier eller vederlag for matfiskkonsesjonene, er på 1,9 – 2,2

mrd. 2019-kroner. Dette bringer totalverdien av samlede vederlag til og salg fra staten, til ca. 9 mrd. 2019-kroner.

- Det er også misvisende å ekskludere transaksjoner i annenhåndsmarkedet; brorparten av dagens tillatelser er omsatt i annenhåndsmarkedet, gjennom direkte oppkjøp, fusjon, emisjon eller annet. Av alle kommersielle matfisk-konsesjoner tilgjengelig i Norge i dag, er det bare i størrelsesorden 8-10 prosent av disse som er tildelt vederlagsfritt, og som fortsatt er eid av samme selskap eller konsesjonsinnehaver, som på tildelingspunktet.

Summerer man vederlag til staten og kjøp i annenhåndsmarkedet, så har dagens eiere av tillatelser betalt ca. 24 mrd. kroner for disse tillatelsene. Med inflasjonsjustering basert på hvilket år transaksjonene har funnet sted, tilsvarer dette 27 - 28 mrd. 2019-kroner. Det vil si om lag fire ganger så mye som er betalt som vederlag til staten. Anslagene på markedsverdier er basert på arbeid utført av Kontali Analyse, som har kartlagt historiske transaksjoner der konsesjonsinnehaver er endret, og dermed etablert tilhørende estimater for evt. merverdi betalt for konsesjoner, og utvikling i markedsverdier for kapasitet for ulike perioder av laksenæringens historie.

d) Nærmere om rett metode for beregning av friinntekt

Skattemodellen som anvendes for kraftselskapene beregner skatt ut fra en metode for periodisering av investeringer. En slik modell må etablere en risikofri rente som skal ligge til grunn for denne periodiseringen. Modellen som anvendes overfor petroleumsnæringen hviler derimot på et kontantstrømprinsipp der det ikke er behov for å legge en risikofri rente i bunn. I likhet med andre næringer der staten drøfter grunnrenteskatt ser Sjømat Norge ingen klare fordeler av å benytte en periodisert modell, sett opp mot en kontantstrømmodell. En periodisert modell skaper bare uenighet rundt fastsettelse av rentesats i lys av at den teoretiske risikofrie renten er langt lavere enn den bedrifter legger til grunn når de skal foreta en investering.

I modellen for grunnrentebeskatning av vannkraft legger man til grunn at risikofri rente tilsvarer renten på statskasseveksler. Fra et faglig perspektiv ville det vært bedre å fastsette risikofri rente som en normalisert rente. Hvis denne fastsettes på en riktig måte, vil både kredittrisikoen og reinvesteringsrisikoen minimeres. Det bør legges til grunn en langsiktig normalisert realrente med kompensasjon for løpende inflasjon, der nivået på realrenten revurderes over tid og holdes fast over levetiden til den enkelte investeringsårgang. Prinsipielt er dette en bedre løsning enn statsrenter, som særlig scorer dårlig med hensyn til reinvesteringsrisiko når det skal kompenseres for investeringer med svært lang levetid. Praktisk bør det også være mulig å fastsette en slik normalisert rente i henhold til objektive kriterier og faglige vurderinger.

Nøytralitetsprinsippet i den periodiserte grunnrenteskatten forutsetter at nåverdien av den periodiserte tilbakebetalingen av «investeringslånet» har samme nåverdi som dersom staten hadde dekket «sin» andel av investeringskostnaden på det tidspunktet investeringen faktisk ble gjennomført (som det ville vært i en kontantstrømmodell). Havbrukskatteutvalget argumenterer, slik Finansdepartementet gjør i andre sammenhenger, for at det er sikkert for investor at «lånet» vil tilbakebetales, og at «lånet» derfor bør tilbakebetales med en sats tilsvarende risikofri rente. Kredittrisikoen er åpenbart lav for lån i norske kroner med staten som motpart. I motsetning til vanlige lånekontrakter er imidlertid det spesielle her at staten i

prinsippet har mulighet til å endre betingelsene for «kontrakten» gjennom endringer i reguleringen. Det er med andre ord en politisk risiko knyttet til betingelsene for tilbakebetaling.

Et annet sentralt poeng i beregningen av friinntekt er i hvilken grad bedriftene skal og bør ta høyde for regulatorisk risiko. Det enkle faktum at havbruksnæringen nå konfronteres med en mulig grunnrenteskatt på 40 prosent viser med all tydelighet at aktører må ta høyde for risiko knyttet til at staten velger å øke eller endre skatten i disfavør av bedriftene. Et annet eksempel på regulatorisk risiko er knyttet til reguleringssystemet og muligheten for nedtrekk av produksjonen innenfor et produksjonsområde.

Det finnes noen studier som har satt en pris på den politiske risikoen knyttet til infrastrukturinvesteringer i eksempelvis bredbånd, telekom og kraftnett. Anslagene for innvirkningen på WACC etter skatt er 1,5 prosent og oppover til 5 prosent nominelt etter skatt⁹. Det mest interessant med disse studiene er ikke nivået på den politiske risikoen i seg selv, men heller at det er en rekke studier som etablerer en sammenheng mellom reguleringsrisiko og kapitalkostnader.

Dersom risikofri rente er feilspesifisert og regulatorisk risiko ikke er hensyntatt, vil nøytralitetskravet bli brutt og investeringsomfanget bli redusert. Konklusjonen fra analyser gjennomført av Universitet i Stavanger, gjennom et prosjekt finansiert av FHF, er entydig. Investeringer i ny oppdrettsteknologi vil påvirkes negativt av særskatten. Resultatene demonstrerer at en kraftskatt ikke vil være nøytral for havbruksprosjekter, spesielt ikke for investeringer i ny teknologi som er mer kapitalintensiv enn dagens teknologi. Analyser som inkluderer både markedsdynamikk, kostnadsøkning og avkastningskrav forsterker dette inntrykket. Analysene viser at en grunnrenteskattmodell som anvendt i vannkraft vil føre til at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter ikke vil bli gjennomført (Misund, Osmundsen, Tvetervås, Folkvord, Nystøyl, Rolland (2019) *Grunnrenteskatt i havbruk – Et kunnskapsgrunnlag Faglig sluttrapport*)¹⁰.

Det er heller ikke gitt at et avkastningskrav som definerer normalavkastning nødvendigvis samsvarer med selskapenes interne krav. Dermed oppstår det en situasjon hvor også normalavkastningen ikke skjermes, og dermed underlegges en særskatt. Erfaringer fra vannkraft tilsier at normalavkastningskravet er satt for lavt og at dette gir underinvestering. Dette er nærmere beskrevet i en rapport fra THEMA Consulting Group¹¹.

Dersom skattemodeller ikke baserer seg på faktisk investeringsatferd i bedriftene, får vi skatteanbefalinger som gir feilinvesteringer og velferdstap. Det er dette vi har hatt innen kraftbeskatningen. Det er bred

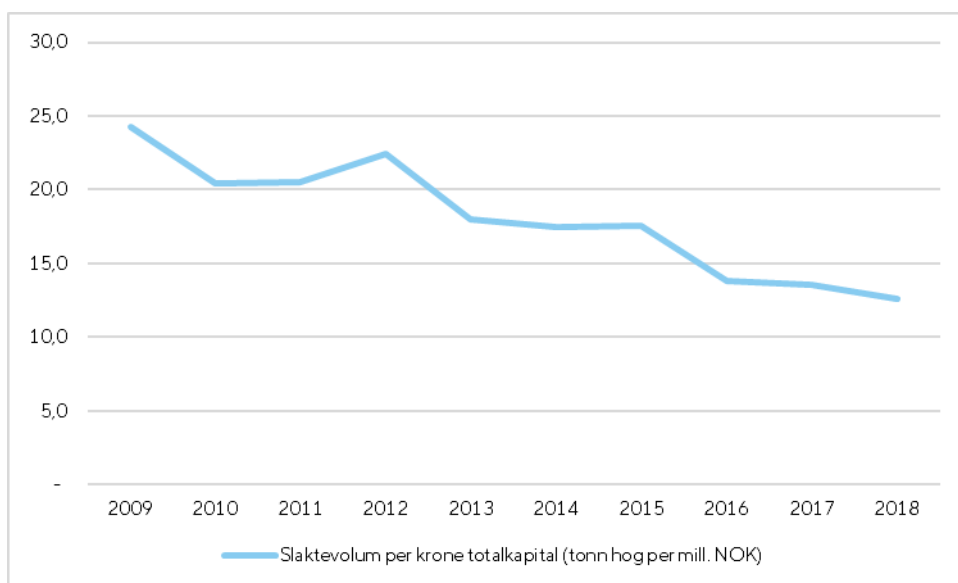
⁹ Det kan presiseres at det er en uensartet gruppe med reguleringsforhold som studeres, normalt knyttet til prisregulering eller direkte regulering av avkastning, slik at tallanslagene ikke nødvendigvis er direkte anvendbare. I tillegg er det slik at noen av studiene tar for seg den samlede effekten av reguleringen og ikke bare risikoen knyttet til usikkerheten i reguleringen. For eksempel vil en stabil regulering med høy insentivstyrke gi opphav til risiko fordi avkastningen kan variere avhengig av det regulerte selskapets effektivitet.

¹⁰ Sluttrapport fra prosjekt 901526, finansiert av FHF. Rapporten er vedlagt Sjømat Norges hørings svar.

¹¹ THEMA Consulting Group (2019) *Vannkraftinvesteringer og skatt – eksempel katalog*
<https://www.energinorge.no/contentassets/cd47caa5f4a545afb678576d4a58778f/2019-05-28-vannkraftinvesteringer-og-skatt---eksempelkatalog-thema-consulting.pdf>

enighet om at kraftbransjen på grunn av grunnrentebeskatningen har underinvestering, det vil si at samfunnsøkonomiske prosjekter blir liggende. Det er derfor bekymringsfylt at samme skattesystem foreslås innført for havbruksnæringen.

Produktiviteten på sysselsatt kapital i havbruksnæringen har i mange år vært i en nedadgående trend. Dette skyldes blant annet økte kostnader til lusebekjempelse og strengere reguleringer. Grafen nedenfor viser utviklingen i slaktevolum per krone kapital fra 2009-2018. Produktiviteten er nær halvert fra 2009 til 2018. Dette viser også at havbruksnæringen har blitt langt mer kapitalintensiv, og at flertallet i utvalget undervurderer betydningen av friinntektsrenten.

e) Nærmere om brudd på symmetrikriteriet for skatten

En særskatt som foreslått av utvalgets flertall vil ikke behandle inntekter og kostnader symmetrisk, ettersom faste kostnader knyttet til utvikling av teknologier, utstyr og metoder som har påløpt gjennom årene 1970 til 2018 ikke kommer til fradrag i friinntekten. Dette poenget henger tett sammen med, og forsterker, poenget vi allerede har omtalt knyttet til regulatorisk risiko.

En parallell her er rettigheter som tildeles (nærmest vederlagsfritt) til bedrifter gjennom patentsystemer både i Norge og i utlandet. Patenter tildeles med kommersielle rettigheter nettopp fordi man ønsker å stimulere til økte utviklingsinvesteringer og innovasjon. En patentrettighet er i prinsippet en rett til å hente inn en "grunnrente" over en periode for å kompensere for investeringer i faste kostnader.

Denne logikken taler for at en grunnrenteskatt som pålegges næringen eller bedrifter lenge etter oppstart, må ta høyde for tidligere påløpte utgifter for at skattens symmetriegenskaper skal ivaretas.

13. Konsekvenser for sysselsetting og kystdistriktene

En hovedutfordring i kystsamfunnene i Norge å skape bærekraftige samfunn basert på kompetent arbeidskraft og produktive bedrifter. Det er spesielt krevende for mange samfunn langs kysten å skape høyproduktive arbeidsplasser med god lønnssevne i privat sektor, noe som er en forutsetning for lokalt bærekraftige samfunn. De sosioøkonomiske gravitasjonskreftene gir store fortrinn til større, urbane sentra fordi de har variasjonen og kritisk masse når det gjelder ulike typer arbeidskraft og kapital. Havbruk er en av få næringer som både i dag og i tiden fremover kan skape høyproduktive arbeidsplasser med god lønnssevne i mange kystsamfunn.

Forslaget fra flertallet i utvalget om en statlig grunnrenteskatt innebærer en skattemodell som ikke på noen måte rammer likt mellom store byer og kystdistriktene, og heller ikke mellom regioner med gode alternativer for arbeidskraft og kapital i andre næringer og regioner som ikke har så mange alternativer. Flertallets forslag til skattemodell vil utvilsomt ha en sterkt negativ effekt på investeringene i havbruksnæringen, og vil føre til tap av arbeidsplasser og ringvirkninger på kysten fra Vest-Agder til Finnmark, og spesielt i perifere kystkommuner.

Samtidig viser analyser fra blant andre Sintef Ocean at havbruksnæringen sine ringvirkningseffekter har vært økende de siste årene. Forholdet mellom ansatte i havbruksnæringen inkludert ringvirkninger, og ansatte bare i kjernevirksomheten, har gått fra en faktor på 1,5 i 2009 til 2,5 i 2018. Havbruksnæringen skaper betydelig med oppdrag til lokale leverandører av varer og tjenester, og sørger i mange kystsamfunn for at det eksisterer et solid grunnlag for et variert næringsliv. Rørleggere, elektrikere, dagligvare, bygg- og anlegg mv er alle viktige fundament for funksjonelle lokalsamfunn, og havbruksnæringen er en stor kunde som opprettholder kritiske funksjoner og tjenester. Ringvirkningene er svært viktige, og en stagnasjon og nedbygging av havbruksnæringen vil ha konsekvenser langt ut over havbruksnæringen.

Leverandørindustrien vil rammes gjennom redusert etterspørsel og bortfall av viktige innovasjons- og utviklingsoppgaver. Sysselsetting og verdiskaping i leverandørindustrien øker i dag mer enn i selve kjernevirksomheten i næringen, og teknologi- og serviceselskapene representerer med sine underleverandører en verdiskaping i form av bidrag til BNP på 28 milliarder kroner. Veksten fra 2015 til 2018 var på hele 28,7 %, og det er en betydelig vekst i sysselsettingen. Teknologi- og serviceleverandørene sysselsatte i 2018 23 400 årsverk.¹² Aktivitetene og sysselsettingen i leverandørleddet er spredd over hele Norge, og en reduksjon i aktivitetsnivået som vil følge av flertallets forslag, vil ha direkte betydning for både kystsamfunn og andre deler av Norge. En mer moden havbruksnæring gir en stadig viktigere og mer betydningsfull leverandørindustri. Investeringsmulighetene til havbruksselskapene vil være avgjørende for utviklingen av leverandørindustrien framover.

Næringens innovasjonshistorie har vist at de mest betydningsfulle innovasjonene skjer innenfor områder som fôr, fiskehelse, avl og teknologi, og disse innovasjonene foregår i dag i leverandørleddet til næringen i tett samspill med havbruksselskapene og forskningsmiljøene. Denne modellen for samarbeid er Norges store fortrinn sammenlignet med andre konkurrentland, og den er avgjørende for norsk havbruksnæring globale posisjon. Forslaget fra flertallet i Havbruksskatteutvalget innebærer en betydelig trussel mot denne modellen, og Norges posisjon innenfor havbruksnæringen internasjonalt.

Den norske næringsklyngen innenfor havbruk er også avgjørende for å kunne opprettholde offentlige tilbud og arbeidsplasser. Dette gjelder både skole, barnehager og andre sektorer, hvor ansatte i havbruksnæringen og leverandørindustrien bidrar til å opprettholde bosetting i distriktene.

Dersom det innføres en ny skattemodell på en avgrenset del av sjømatnæringen, så er det all grunn til å anta at dette også vil påvirke investeringer i andre deler av næringen. Det er et svært negativt signal dersom staten innfører et særskatteregime basert på en kort periode med god lønnsomhet. En særskatt vil derfor ikke bare begrense lakseoppdrett på en uheldig måte, men også virke avskrekkende på investeringer i andre deler av sjømatnæringen, ikke minst utviklingen av nye verdikjeder knyttet til føringredienser mv. Det vil i tillegg signifikant redusere investeringene i øvrige deler av sjømatnæringa som i dag kommer som en direkte konsekvens av utbyttekapasitet i havbruksnæringen.

14. Havbruksnæringen har et betydelig skattebidrag

Havbruksnæringen har vokst betydelig de siste tiårene, og har de siste 4-5 årene hatt gode økonomiske resultat. En konsekvens av dette er at havbruksnæringen og den tilknyttede leverandørindustrien, allerede i dag leverer et betydelig skattebidrag til samfunnet. Sintef (2019)¹³ har analysert dette nærmere gjennom en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse, hvor det fremgår at i 2018 hadde havbruksnæringen et verdiskapingsbidrag på 31,6 milliarder kroner på basis av en sysselsetting på 8200 årsverk. Den beregnede selskapsskatten utgjorde 6,8 milliarder kroner. I tillegg kommer personskatt fra ansatte i havbrukssektoren på nesten 1,1 milliarder kroner. Havbruksnæringen skaper ringvirkningseffekter målt i sysselsetting på til sammen 23 200 årsverk. Disse bidro til et verdiskapingsbidrag på 26,3 milliarder kroner. Samlet selskapsskatt og personskatt fra tilknyttet næringsliv er beregnet til 8 milliarder kroner. Havbruksnæringen, inklusive underleverandører bidro dermed til et samlet skattebidrag på 15,9 milliarder kroner i 2018. I tillegg kommer vederlag for kjøp av vekst, som i 2018 var på nærmere 4 milliarder kroner. Videre bidrar havbruksnæringen gjennom eiendomsskatt, eksportavgift, sektoravgifter og eierbeskatning (utbytteskatt og formueskatt).

Videre vekst i næringen vil bidra til at skattebidraget øker ytterligere i årene fremover, og sysselsettingen vil øke i takt med større produksjon, økt bearbeiding og oppbygging av verdikjeder knyttet til blant annet fôr og fôrråvarer.

Sjømat Norge vil også minne om at havbruksnæringen siden 2002 har betalt en grunnrenteskatt gjennom betalingen for økt produksjonskapasitet i form av auksjon og salg av nye tillatelser og økning av eksisterende tillatelser. Havbruksnæringen er altså den eneste kystnæringen som i dag betaler en form for grunnrente for å drive næring på havet. Petroleumsnæringen betaler en grunnrenteskatt, men det er en næring som baserer seg på utvinning av fellesskapets begrensede og stedbundne olje- og gassressurser.

¹² Sintef Ocean og Sintef Community (2019) Nasjonal betydning av sjømatnæringen
https://www.sintef.no/globalassets/sintef-ocean/pdf/nasjonal-verdiskapning_2018tall_endelig_200619.pdf

¹³ Sintef Ocean og Sintef Community (2019) *Nasjonal betydning av sjømatnæringen*
https://www.sintef.no/globalassets/sintef-ocean/pdf/nasjonal-verdiskapning_2018tall_endelig_200619.pdf

15. Fordeling av proveny

På bakgrunn av problemene med ressurser, kompetanse, brukerkonflikter og ofte manglende direkte økonomiske ringvirkninger i kommunene er det nødvendig å gi kommunene økonomiske insentiver til å tilrettelegge for oppdrettslokaliteter. Dette skjer best gjennom at mye av avgifts-/skatteinntektene fra havbruk tilfaller kommunene som har oppdrett i sine sjøarealer, slik som modellen med Havbruksfondet fungerer i dag.

Når det gjelder fordelingsnøkkelen for prosentvis fordeling av skatteinntekter mellom kommuner kan dette være basert på prosentvis fordeling av lokalitetskapasitet (lokalitets-MTB) mellom kommunene. Grunnet brakklegging mm. flytter selskap produksjon mellom lokaliteter, med mange og skiftende lokaliteter som ikke har produksjon. For å sikre stabilitet i kommunenes inntekter gir lokalitetskapasitet en god basis for fordeling, i motsetning til å bruke skiftende MTB som faktisk er i produksjon til enhver tid i kommunene. Lokalitetskapasitet som basis gir også kommunene økonomiske incentiver til å øke tilgangen på lokaliteter og produksjonskapasitet.

Erfaringen viser at fordelingen av vertskommunenes andel kan og bør forbedres og forenkles. I dag blir 60 prosent av totalt innbetalt vederlag fordelt i henhold til den enkelte vertskommunens andel av total lokalitetskapasitet. De resterende 10 prosent går i all hovedsak til de kommunene hvor den økte kapasiteten plasseres, og da innenfor «de grønne» produksjonsområdene som får tildelt ny vekst. Dette har gitt noen uheldige og urimelige utslag. I tillegg kompliserer det hele modellen. Derfor bør modellen endres, slik at alt vederlag som går til vertskommunene (70 prosent) blir fordelt i henhold til den enkelte vertskommunes andel av total lokalitetskapasitet (MTB).

Utvalget skulle vurdere hvordan skattesystemet for havbruk bør utformes for å bidra til at fellesskapet får en andel av den ekstraordinære avkastningen i oppdrettsnæringen. Dette var særlig tuftet på at Stortinget ønsker ordninger som sikrer vertskommunene stabile og forutsigbare årlige inntekter, men flertallet i utvalget vil at inntektene i langt større grad skal tilfalle staten. Dette er en løsning Sjømat Norge ikke slutter seg til, og vi støtter også på dette området mindretallet i utvalget.

16. Havbruksfondet må videreutvikles og styrkes

Sjømat Norge mener at Havbruksfondet er en god mekanisme for å sikre at inntekter fra havbruksnæringen tilføres vertskommunene. Sjømat Norge mener at Havbruksfondet bør videreføres, men forbedres slik at det gir mer forutsigbarhet og stabilitet.

Sjømat Norge mener at dagens fordelingsprofil i hovedsak bør videreføres slik at 70% av inntektene går til vertskommunene ut fra deres andel av klarert lokalitetsbiomasse, 10% går til fylkene etter samme nøkkel og 20% til staten. I dag er inntektene til Havbruksfondet basert på frivillig kjøp av vekst, og ikke på arealbruken i seg selv. Dette innebærer at innbetalingene til Havbruksfondet avhenger av fremtidig vekst, og dermed gir mindre forutsigbarhet for kommunene enn ønskelig. Ved å kombinere inntekter fra salg av vekst med en ordning hvor næringen betaler arealleie, vil Havbruksfondet bli mer robust og mindre avhengig av vekst i næringen. Sjømat Norge og vertskommunene representert gjennom Nettverk for fjord og kystkommuner (NFKK) er enige om at en slik avgift kan ligge på et nivå mellom 25 og 35 øre kiloet. Dette

harmonerer blant annet med representantforslag som tidligere har blitt fremmet i Stortinget. Faren med en slik ordning er at den øker de faste kostandene, og dermed kan være utfordrende i perioder med svake økonomiske resultater i havbruksnæringen. For å ta høyde for dette bør det etableres en mekanisme som sørger for at avgiften ikke kreves inn i perioder hvor markedsprisen er lavere enn produksjonskostnadene. Avgiftssatsen bør indeksreguleres. Det kan også vurderes om midlene i Havbruksfondet bør fondes og utbetales over tid slik at inntektene til kommunene blir mer forutsigbare. Dette mener vi imidlertid at kommunene selv står nærmest til å vurdere.

17. Avslutning

Sjømat Norge slutter seg i all hovedsak til vurderingene og forslagene fra mindretallet i Havbruksskatteutvalget bestående av representantene fra NHO, LO og KS. Disse representantene aviser forslaget fra flertallet om å innføre en statlig grunnrentebeskatning av havbruksnæringen. Mindretallets forslag om å videreføre og styrke Havbruksfondet vil etter vårt syn både bidra til å sikre havbruksnæringens internasjonale konkurransekraft, og samtidig gi vertskommunene mer stabile og forutsigbare inntekter. Dette er i tråd med Stortingets bestilling. Vi vil også advare på det sterkeste mot å innføre en skattemodell som uten tvil vil flytte investeringer og arbeidsplasser bort fra kystdistriktene i Norge og ut av landet.

Med hilsen
Sjømat Norge

Geir Ove Ystmark
administrerende direktør